

Література:

1. Електронний ресурс: <https://uacrisis.org/uk/ratyfikatsiya-stambulskoyi-konventsiyi-tse-pytannya-nashoyi-prynalezhnosti-do-yevropejskoyi-spilnoty-ekspertka> (дата звернення 04.10.2021).
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) : довідник для членів парламенту. Рада Європи, 2013. 108 с. Режим доступу: URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>. (дата звернення 04.10.2021).
3. Чому українській судовій, правоохоронній та юридичній спільноті необхідна Стамбульська Конвенція? Режим доступу: URL: <http://jurfem.com.ua/chomu-potribna-stambulaska-analitychnyi/> (дата звернення 14.10.2020).

ПОДОЛАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО НАСИЛЬСТВА

Дем'янчук В.Ю.

*студентка 1 курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Частинами 1, 2 ст. 24 Конституції України передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1].

Крім того, ч. 2 ст. 21 Конституції України закріплює засаду невідчужуваності та непорушності прав і свобод людини, відповідно до якої не допускається не тільки відчуження прав і свобод, якими людина володіє, а й обмеження їх змісту, створення перешкод для їх реалізації тощо. У ч. 3 ст. 129 Основного Закону держави проголошується, що рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом є однією з основних засад судочинства [1].

Аналогічне твердження закріплено ч. 1 ст. 9 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно якої правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед

законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак [3].

Стаття 10 КПК України передбачає, що не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками. У випадках і порядку, передбаченому КПК, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями [2].

Принцип рівних прав закріплений і в інших нормативно-правових актах, зокрема Сімейному кодексі України, Кодексі законів про працю, Цивільному і Цивільно-процесуальному кодексах, Кодексі України про адміністративні правопорушення тощо.

На рівні міжнародного права відзначається, що всі люди народжуються вільними й є рівними за своєю гідністю та правами (ст. 1 Загальної декларації прав людини) [4]. Вони наділені розумом і совістю та повинні діяти один щодо одного в дусі братерства. Кожна людина має всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища (ст. 2) [4].

Крім того, з 2005 року в Україні діє Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Але, незважаючи на це, реальне становище чоловіків та жінок відрізняється майже в усіх сферах життя.

Звичайно, значною мірою це обумовлено біологічними відмінностями чоловіків і жінок, насамперед, різними ролями у відтворенні нових поколінь. Але не тільки ці відмінності визначають різне становище чоловіків та жінок у суспільстві. Не менше значення мають ті традиції і звичаї, які склалися протягом усієї історії народу та відображають особливості давніх умов існування людини. І хоча старовина давно відійшла в минуле, сформовані тоді традиції і звичаї досі продовжують впливати на суспільство.

Така обумовленість суспільних ролей чоловіка і жінки традиціями, соціальними настановами, засвоєними стереотипами поведінки, спонукала соціологів сформулювати нове поняття – «гендер», яке означає сукупність не біологічних, а соціально-культурних ознак, що визначають місце і роль людини як чоловіка або жінки у різних сферах особистого, сімейного і громадського життя.

Відмінність у суспільному становищі чоловіків і жінок є причиною специфічних насильницьких дій, які об'єднуються поняттям «гендерне насильство».

Це поняття охоплює такі насильницькі дії проти особи, причиною яких є стать жертви насильства, а також визначені суспільною думкою ролі людей та їхня очікувана поведінка. Дане поняття включає насильство в сім'ї, а також інші насильницькі дії.

Традиційні погляди щодо гендерних ролей, які не ґрунтуються на об'єктивних даних, не враховують величезної різноманітності людей і мають у своїй основі думку про другорядність однієї статі порівняно з іншою, називають – гендерними стереотипами. Гендерні стереотипи, наприклад, можуть обмежувати людину у виборі професії, чим заважають їй всебічному розвитку і самореалізації. Згідно з такими стереотипами, головне призначення жінки – бути матір'ю, хатньою господинею, а чоловіка – матеріально забезпечувати сім'ю. Такі уявлення давно вже не відповідають сучасним умовам життя.

Гендерні стереотипи міцно закріпилися в суспільстві і завдають значної шкоди його розвитку. Вони відіграють істотну роль у поширенні насильства в сім'ї, насамперед над жінками. Під впливом цього, як правило, перебувають насильники-чоловіки, часто жертви насильства та особи, які їх оточують.

Чоловіки, які чинять насильство в сім'ї, часто схильні підкреслювати перевагу чоловічої статі, особливу відповідальність чоловіка за добробут сім'ї, роль годувальника, лише завдяки якому сім'я існує. Це дає їм підстави вимагати від оточуючих особливої поваги, виконання всіх примх і забаганок. Навіть у тих випадках, коли немає інших підстав для гордості, його самоповага живиться думкою про те, що він заслуговує на повагу вже тому, що він чоловік.

Такий чоловік без коливань вдається до насильства, як тільки йому здається, що поставлено під сумнів його виняткове становище в сім'ї або його репутація.

Жінки – жертви насильства в сім'ї, які перебувають під впливом гендерних стереотипів, нерідко вважають себе винними в тому, що над ними вчинене насильство, можуть розглядати його як заслужене покарання за реальні або уявні помилки, не відчують того, що порушуються їхні права, схильні все вибачати насильнику, соромляться оприлюднювати факти насильства та звертатися за допомогою до поліції чи соціальних служб.

Коли жертва наважується сама звернутися за допомогою до спеціальних органів, зустрічаються такі працівники поліції, які можуть ставати на сторону насильника. Тим самим кривднику чітко дають зрозуміти, що він має право бити жінку, якщо, на його думку, для цього є вагомі причини.

Подолання гендерних стереотипів у суспільстві є важливою складовою попередження такого насильства. Найперше від таких стереотипів повинні звільнитися ті, хто працює у сфері боротьби з цим явищем. Усім, хто може впливати на громадську думку, треба докладати постійних зусиль до подолання гендерних нерівностей у суспільстві. Лише позбувшись їх, можна об'єктивно і неупереджено ставитися як до жертви насильства, так і до кривдника. Звільнення суспільної свідомості від стереотипів, є необхідною умовою подолання насильства в сім'ї.

Література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України чинне законодавство із змінами та доповненнями на 02 січня 2018 року: офіц. текст. Київ.: Алерта, 2018. 372 с.
3. Про судоустрій і статус суддів. Закон України [Електронний ресурс] // Режим доступу. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>. Дата доступу 02.10.2018.
4. Загальна декларація прав людини. [Електронний ресурс] // Режим доступу. http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=82:1&catid=47:un&Itemid=74&lang=uk. Дата доступу 02.10.2018.

ГЕНДЕРНО-ОБУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК БЕЗПОСЕРЕДНИЙ ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Друзенко А.В.

*консультатка з розробки гендерної політики
Офісу Віцепрем'єрки з питань європейської
та євроатлантичної інтеграції Фонду ООН
у галузі народонаселення в Україні
м. Київ, Україна*

Починаючи з 1999 року, щороку 25 листопада у світі відзначають Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок під егідою ООН та проводять щорічну всесвітню акцію «16 днів протидії гендерному насильству». Тим самим сучасне суспільство нарешті визнало, що гендерне насильство є порушенням прав людини і,